

LAUSUNNOT

EUROOPAN TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEA

479. TÄYSISTUNTO 28. JA 29. MAALISKUUTA 2012

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Nuorten vammaisten työllistyminen, osallisuus ja osallistuminen yhteiskuntaan” (valmistelevala lausunto)

(2012/C 181/02)

Esittelijä: Ioannis VARDAKASTANIS

Tanskan kotouttamis- ja sosiaaliministeri Karen Hækkerup pyysi 9. joulukuuta 2011 päivätyllä kirjeellä EU:n puheenjohtajavaltion Tanskan nimissä ja Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 304 artiklan nojalla Euroopan talous- ja sosiaalikomiteaa laatimaan valmistelevala lausunnon aiheesta

Nuorten vammaisten työllistyminen, osallisuus ja osallistuminen yhteiskuntaan.

Asian valmistelusta vastannut ”työllisyys, sosiaalasiat, kansalaisuus” -erityisjaosto antoi lausuntonsa 29. helmikuuta 2012.

Euroopan talous- ja sosiaalikomitea hyväksyi 28.–29. maaliskuuta 2012 pitämässään 479. täysistunnossa (maaliskuun 28. päivän kokouksessa) seuraavan lausunnon. Äänestyksessä annettiin 148 ääntä puolesta 3:n pidättyessä äänestämästä.

1. Päätelemät ja suositukseset

1.1 ETSK

1.1.1 suosittelee vammaisten oikeuksia koskevan Yhdistyneiden kansakuntien yleissopimuksen täytäntöönpanoa, jotta vammaiset, myös nuoret vammaiset, voisivat sukupuoleen katsomatta nauttia perusoikeuksistaan täysimääräisesti.

1.1.2 pyytää, että jäsenvaltiot pyrkivät kannustamaan vammaisia osallistumaan täysipainoisesti yhteiskuntaan ja talouselämään toteuttamalla osana Eurooppa 2020 -strategiaan liittyviä kansallisia uudistusohjelmiaan tehokkaita syrjinnäntorjuntatoimenpiteitä.

1.1.3 kehottaa tarjoamaan vammaisille helposti saatavilla olevaa ja osallistavaa koulutusta YK:n vammaisten oikeuksia koskevan yleissopimuksen 24 artiklan mukaisesti. Komitean mielestä nuorilla vammaisilla tulisi olla tasavertaiset mahdollisuudet saada perus-, keski- ja korkea-asteen koulutusta. Komitea korostaa lisäksi epävirallisen koulutuksen ja sen merkityksen tunnustamisen tärkeyttä.

1.1.4 kehottaa jakamaan tietoa korkeakouluista ja muista koulutusmahdollisuuksista riittävästi myös vaihtoehtoisten formaattien muodossa. Niistä mainittakoon pistekirjoitus, audio- ja videotallenteet, helposti luettavat versiot sekä puheen tekstiksi muuttavat sovellukset, kuten palantype-tekstitulkkaus. Kirjas-tojen kokoelmissa olisi oltava saatavilla pistekirjoituksella kirjoitet-tuja kirjoja ja äänikirjoja.

1.1.5 katsoo, että kulttuurilla, urheilulla ja vapaa-ajanharrastuksilla on keskeinen rooli nuorten vammaisten taitojen ja osallisuuden kehittämisessä. Heidän tulisikin voida osallistua täysin esteettömästi näihin toimintoihin.

1.1.6 kehottaa jäsenvaltioita ja Euroopan unionin toimielimiä edistämään parhaita käytänteitä ja myönteisiä toimenpiteitä, joilla edistetään vammaisten osallistumista koulutukseen ja työelämään. Niihin tulisi sisältyä investoiminen sosiaaliseen yrittäjyyteen ja pk-yritystoimintaan sekä työnantajien kannustaminen palkkaamaan nuoria vammaisia.

1.1.7 suosittelee, että jäsenvaltiot, Euroopan komissio ja Euroopan parlamentti torjuvat nuoriin vammaisiin kohdistuvaa syrjintää.

1.1.8 kehottaa varmistamaan nuorten vammaisten esteettömät ja kohtuulliset asumisolot heidän työllistymismahdollisuuksiensa parantamiseksi.

1.1.9 uskaa, että työmarkkinaosapuolet voivat edistää keskeisellä tavalla nuorten vammaisten työllistymistä sisällyttämällä esteettömät ja kohtuulliset asumisolot neuvotteluissa käsiteltäviin kysymyksiin.

1.1.10 suositaa rakennerahastojen käyttöä nuorten vammaisten osallisuuden edistämiseen. Komitea kehottaa panemaan nykyisen asetuksen asianmukaisesti täytäntöön sekä varmistamaan, että tuleva asetusta on YK:n yleissopimuksen mukainen ja että sen 7 artiklassa esteettömyys määritellään horisontaaliseksi periaatteeksi syrjinnän torjumisen ja osallisuuden rinnalla.

1.1.11 kehottaa jäsenvaltioita panemaan täytäntöön direktiivin yhdenvertaista kohtelua työssä ja ammatissa koskevista yleisistä puitteista ⁽¹⁾. Komitea kehottaa lisäksi tulkitsemaan direktiiviä YK:n yleissopimuksen valossa.

1.1.12 suositaa, että Euroopan komissio, Euroopan parlamentti sekä neuvosto tukevat nuorten vammaisten edustusjärjestöjä ja kuulevat niitä asianomaisten poliittisten prosessien yhteydessä.

1.1.13 muistuttaa, ettei talouskriisin eikä säästötoimien tulisi vaarantaa nuorten vammaisten oikeuksia, ja kehottaa jäsenvaltioita ryhtymään positiivisiin toimenpiteisiin kyseisten yksilöiden suojelemiseksi.

1.1.14 suosittelee, että nuorten vammaisten oikeutta itsenäiseen asumiseen edistetään, ja kehottaa jäsenvaltioita ja Euroopan komissiota hyödyntämään rakennerahastoja laitoshoidon vähentämiseksi ja yhteisöllisten hoitomuotojen edistämiseksi.

1.1.15 on tyytyväinen siihen, että Euroopan komissio sitoutuu laatimaan EU:n esteettömyyssäädöksen, ja suosittelee, että varmistetaan kyseisen lainsäädännön vaikuttavuus sekä se, että sillä turvataan tavaroiden, palveluiden ja rakennetun ympäristön täysin esteetön saavutettavuus EU:ssa.

1.1.16 kehottaa luomaan osallistavan eurooppalaisen standardointijärjestelmän ja pitää standardointitoimeksiannon 473 hyväksymistä myönteisenä toimenpiteenä esteettömyyden edistämiseksi.

⁽¹⁾ EYVL L 303, 2.12.2000, s. 16–22.

1.1.17 on tyytyväinen audiovisuaalisia mediapalveluja koskevaan direktiiviin ⁽²⁾ ja kehottaa varmistamaan direktiivin asianmukaisen täytäntöönpanon ⁽³⁾.

1.1.18 kehottaa varmistamaan matkustajien oikeuksista linja-autoliikenteessä Euroopan unionissa koskevan asetuksen ⁽⁴⁾ tehokkaan soveltamisen. Komitea kehottaa jäsenvaltioita panemaan asetuksen täytäntöön sekä hyväksymään lisätoimenpiteitä nuorten vammaisten liikkumisvapauden varmistamiseksi. ⁽⁵⁾

1.1.19 on tyytyväinen siihen, että Euroopan komissio sitoutui digitaalistrategiassa varmistamaan, että julkiset internetsivustot ja kansalaisille peruspalveluita tarjoavat sivustot ovat kaikkien käytettävissä vuoteen 2015 mennessä.

1.1.20 katsoo, että on ratkaisevan tärkeää valtavirtaistaa nuoria vammaisia koskevat kysymykset osaksi kaikkia EU:n nuorisopolitiikkoja ja -ohjelmia, ja kehottaa ryhtymään positiivisiin toimenpiteisiin tietoisuuden lisäämiseksi nuorten vammaisten tarpeista.

2. Johdanto

2.1 ETSK

2.1.1 korostaa, että nuoret vammaiset joutuvat erimuotoisen syrjinnän kohteiksi esimerkiksi sukupuolen, rodun, ihonvärin tai etnisen taikka yhteiskunnallisen alkuperän, geneettisten ominaisuuksien, kielen, uskonnon tai vakaumuksen, poliittisten tai muiden mielipiteiden, kansalliseen vähemmistöön kuulumisen, varallisuuden, syntyperän, iän tai sukupuolisen suuntautumisen tai muun seikan vuoksi.

2.1.2 kehottaa jäsenvaltioita etenemään neuvotteluissa syrjinnäntorjuntadirektiivistä ⁽⁶⁾, jotta voidaan varmistaa oikeudellinen suoja kaikenmuotoista syrjintää vastaan EU:ssa.

2.1.3 toteaa, että nuorilla vammaisilla on kahdesta viiteen kertaan suurempi riski joutua väkivallan uhreiksi kuin muilla nuorilla, jotka eivät ole vammaisia.

2.1.4 pahoittelee, että nuoret vammaiset joutuvat kohtaan yhteiskunnassa ennakkoluuloja ja kielteistä suhtautumista, mikä rajoittaa heidän osallistumistaan, itsemääräämisoikeuttaan ja osallisuuttaan.

2.1.5 myöntää, että vammaiset nuoret naiset, erityistukea tarvitsevat henkilöt ja psykososiaalisesta vammasta kärsivät kohtaavat monenmuotoista syrjintää.

⁽²⁾ EUVL L 95, 15.4.2010, s. 1–24, ja EUVL L 303, 2.12.2000, s. 16–22.

⁽³⁾ Direktiivin valossa olisi varmistettava internetissä tarjottavan visuaalisen mediasisällön saatavuus.

⁽⁴⁾ EUVL L 55, 28.2.2011, s. 1–12.

⁽⁵⁾ Esimerkiksi maaseutualueilla liikennöivien linja-autojen esteettömyys olisi säädettävä pakolliseksi.

⁽⁶⁾ COM(2008) 426 final.

2.1.6 kehottaa tunnustamaan nuorten vammaisten poliittiset oikeudet sekä varmistamaan heidän mahdollisuutensa käyttää näitä oikeuksia samoin edellytyksin kuin muut ja katsoo, että äänestysmenettelyjen, -tilojen ja -materiaalin tulee olla esteettömästi kaikkien ulottuvilla.

2.1.7 ehdottaa, että nuoria vammaisia koskevat poliittiset toimet valtavirtaistetaan osaksi monivuotisen rahoituskehityksen kaikkia asianomaisia budjettikohtia, jotta voidaan varmistaa riittävän rahoituksen osoittaminen esteettömyyden ja osallisuuden edistämiseen.

2.1.8 ehdottaa, että kerätään näyttöä nuorille vammaisille tärkeiden poliittisten välineiden vaikutuksista ja että rahoitetaan EU:n hankkeita, selvityksiä ja tutkimustyötä tällä alalla.

2.1.9 palauttaa mieleen aikaisemmissa lausunnoissaan antamansa suositukset, jotka koskevat muun muassa työllistymistä ja esteettömiä mahdollisuuksia, vammaisstrategiaa ja väestökehityksen vaikutuksia.

3. Työllisyys ja koulutus

Koulutus

3.1 ETSK

3.1.1 kiinnittää huomiota koulutusjärjestelmän osallistavuuden tärkeyteen ja kehottaa opettamaan viittomakieltä alakouluisa, ottamaan käyttöön puheen tekstiksi muuttavia sovelluksia (palantype-tekstitulkkaukset) ja induktiosilmukkateknologioita sekä palkkaamaan opettajia, joilla on valmiudet käyttää pistekirjoitusta ja muita asianmukaisia keinoja, kuten puhetta tukevaa ja korjaavaa viestintää (AAC), vammaisten oppilaiden tukemiseksi.

3.1.2 on tyytyväinen komission osana Eurooppa 2020-strategiaa hyväksymiin Nuoret liikkeellä ja *Youth in Action* -ohjelmiin ja kehottaa jäsenvaltioita varmistamaan, että nuoret vammaiset hyötyvät täysimääräisesti näistä ohjelmista.

3.1.3 on tyytyväinen Erasmus-ohjelman käyttöön kaikissa EU:n yleissivistävän ja ammatillisen koulutuksen, nuorisopolitiikan ja urheilun alan ohjelmissa ja suosittaa, että Erasmus-ohjelmalla edistetään nuorten vammaisten henkilökohtaista kehitystä ja työllistymisnäkömiä.

3.1.4 kehottaa torjumaan koulun keskeyttämistä tehokkaasti, kun otetaan huomioon, että todennäköisyys sille, että vammaisen suorittaa korkeakoulututkinnon, on vain puolet muuhun väestöön verrattuna. Komitea toivoisi näkevänsä, että korkeakouluista tulisi nykyistä osallistavampia ja että ne ryhtyisivät positiivisiin toimenpiteisiin muun muassa myöntämällä stipendejä vammaisille opiskelijoille ja ottamalla käyttöön kiintiöjärjestelmiä.

3.1.5 toivoo näkevänsä tehokkaita toimenpiteitä, joilla helpotetaan nuorten vammaisten siirtymistä koulutuksesta työelämään.

3.1.6 on tyytyväinen Euroopan parlamentin päätöslauselmaan vammaisten liikkuvuudesta (7) sekä siihen, että päätöslauselmassa keskitytään osallistuvaan koulutukseen.

3.1.7 korostaa nuorille vammaisille annettavan epävirallisen koulutuksen (8) merkitystä ja kehottaa luomaan harjoittelujaksot koskevan eurooppalaisen laatukehityksen ja sisällyttämään siihen myös esteettömyyskriteereitä.

3.1.8 toteaa, että nuorilla vammaisilla on oikeus hyötyä EU:n vaihto-ohjelmista, EU:n tarjoamista mahdollisuuksista opiskella ja oppia ulkomailla sekä taitojen validoimista ja pätevyyskseen tunnustamista koskevasta EU:n välineistä.

3.1.9 kehottaa varmistamaan koulutussisältöjen, tietotekniikkavälineiden ja kiinteistöjen esteettömät käyttömahdollisuudet, koska vain siten voidaan turvata mahdollisuus nauttia oikeudesta saada opetusta. Euroopan komission ja jäsenvaltioiden olisi kannustettava kouluja, yliopistoja ja nuorille tarkoitettuja neuvontapalveluita sisällyttämään esteettömyyden periaate toimintaansa.

3.1.10 kehottaa jakamaan tietoa korkeakouluista ja muista koulutusmahdollisuuksista riittävästi myös vaihtoehtoisten formaattien muodossa. Niistä mainittakoon pistekirjoitus, audio- ja videotallenteet, helposti luettavat versiot sekä puheen tekstiksi muuttavat sovellukset, kuten palantype-tekstitulkkaukset. Kirjastojen kokoelmissa olisi oltava saatavilla pistekirjoituksella kirjoitettuja kirjoja ja äänikirjoja.

3.1.11 suosittaa, että vammaisten oppilaiden sekä opettajien tukemiseksi, jotta he voivat käyttää konsultteja, hyödynnetään Euroopan unionin rahoitusta, kuten Euroopan sosiaalirahastoa (ESR) sekä elinikäisen oppimiseen tarkoitettua rahoitusta.

Työllisyys

3.2 ETSK

3.2.1 toteaa, että vammaisen on työtön kahdesta kolmeen kertaa todennäköisemmin kuin henkilö, joka ei ole vammaisen.

3.2.2 kannattaa rakennerahastojen käyttämistä riittävän taloudellisen tuen osoittamiseen Euroopan vammaisstrategian käyttöön. Erityisesti olisi hyödynnettävä aiempaa tehokkaammin Euroopan sosiaalirahastoa (ESR) edistettäessä nuorten osallistumista työelämään ja Euroopan aluekehitysrahastoa (EAKR) pyrittäessä tekemään Euroopasta erittäin esteetön.

3.2.3 kehottaa jäsenvaltioita edistämään nuorten vammaisten työllistymistä tukemalla taloudellisesti työnantajia ja investoimalla pk-yritystoimintaan, sosiaaliseen yrittäjyyteen ja itsenäiseen ammatinharjoittamiseen.

(7) 2010/2272 (INI).

(8) Epävirallista koulutusta tarjoaa jokin muu taho kuin oppilaitos, eikä siitä yleensä anneta todistusta.

3.2.4 ehdottaa, että nuorten vammaisten työllistymisen tukemiseksi heille varmistetaan kohtuulliset asuinolot, joustavat työaikajärjestelyt, etätömahdollisuus sekä mahdollisuus käyttää tieto- ja viestintätekniikkavälineitä. Komitea huomauttaa, että kohtuullisten asuinolojen kieltäminen on syrjintää⁽⁹⁾.

3.2.5 suosittelee, että Euroopan komissio tarjoaa työmahdollisuuksia nuorille vammaisille työntekijöille ja harjoittelijoille sekä edistää ja kehittää mahdollisuuksia rajatylittävään työskentelyyn ja madaltaa esteitä, jotka haittaavat työvoiman vapaata liikkuvuutta EU:ssa.

3.2.6 katsoo, että työmarkkinaosapuolilla olisi oltava keskeinen rooli nuorten vammaisten työllistymisen edistämässä ja turvaamisessa sisällyttämällä tämä näkökohta työmarkkinaneuvotteluissa käsiteltäviin kysymyksiin.

3.2.7 kehottaa jäsenvaltioita investoimaan nuoriin vammaisiin työntekijöihin sekä auttamaan heitä selviämään talouskriisin vaikutuksista, koska heidän on muita vaikeampi löytää työtä ja säilyttää työpaikkansa.

4. Osallistuminen ja osallisuus

4.1 ETSK

4.1.1 toteaa jälleen kerran, että nuorilla vammaisilla ja erityisesti kehitysvammaisilla on aina oikeus inhimilliseen kohteluun lain edessä.

4.1.2 kehottaa lisäämään tietoisuutta vammaisten asemasta keräämällä johdonmukaisesti tietoa YK:n yleissopimuksen 31 artiklan mukaisesti ja korostaa tiedotusvälineiden velvollisuutta torjua stereotyyppiä.

4.1.3 suosittelee, että jäsenvaltiot tunnustavat nuorten vammaisten miesten ja naisten tasavertaisen oikeudellisen aseman muiden henkilöiden kanssa kaikilla elämänalueilla.

4.1.4 korostaa tarvetta varmistaa nuorten vammaisten mahdollisuus täysin vapaaseen liikkuvuuteen ja toivoo, että tehdään erityisaloitteita vammaisuuden perusteella myönnettävien etujen siirrettävyyttä haittaavien esteiden poistamiseksi.

4.1.5 pyytää, että jäsenvaltiot pyrkivät kannustamaan vammaisia osallistumaan täysipainoisesti yhteiskuntaan ja talouselämään toteuttamalla osana Eurooppa 2020 -strategiaan liittyviä kansallisia uudistusohjelmiaan tehokkaita syrjinnäntorjuntatoimenpiteitä.

4.1.6 kehottaa Euroopan vammaiskomiteaa⁽¹⁰⁾ antamaan panoksensa EU:n politiikkoihin ja lainsäädäntöön käsittelemällä nuorten vammaisten osallisuuteen ja esteettömiin mahdollisuuksiin liittyviä kysymyksiä.

4.1.7 korostaa urheilun keskeistä roolia nuorten vammaisten osallisuuden edistämässä ja kehottaa tukemaan taloudellisesti ja poliittisesti paralympialaisten kaltaisia positiivisia aloitteita.

4.1.8 ehdottaa, että sosiaalisen suojelun komitea, työllisyyskomitea ja talouspoliittinen komitea tekevät vertaisarviointeja jakaakseen nuorten vammaisten tasavertaista kohtelua edistäviä hyviä käytänteitä avoimen koordinoitimenetelmän, työllisyysstrategian ja kansallisiin uudistusohjelmiin sisältyvien talouspoliittisten toimien yhteydessä.

4.1.9 toivoo, että nuorten vammaisten edustusorganisaatioita tuetaan poliittisesti ja taloudellisesti, jotta voidaan edistää osallistumista sekä torjua ennakkoluuloja valistuskampanjoiden avulla.

4.1.10 kehottaa kouluttamaan virkamiehiä, opettajia, työnantajia sekä palveluntarjoajia, jotta ne noudattaisivat esteettömyys- ja tasa-arvolainsäädäntöä sekä EU:ssa että jäsenvaltiotasolla.

4.1.11 suosittelee, että nuorten vammaisten itsenäistä asumista edistetään ja että rakennerahastoja hyödynnetään laitoshoidon vähentämiseksi ja yhteisöllisen asumisen edistämiseksi.

5. Esteettömyys

5.1 ETSK

5.1.1 kehottaa Euroopan parlamenttia ja neuvostoa sisällyttämään esteettömyyden horisontaalisena periaatteena rakennerahastoja vuosina 2014–2020 koskevan yleisasetusluonnoksen 7 artiklaan.

5.1.2 on tyytyväinen Euroopan komission toimenpiteisiin EU:n esteettömyyssäädöksen laatimiseksi ja toistaa, että tarvitaan kiireesti tehokasta sitovaa lainsäädäntöä, jotta voidaan turvata vammaisten mahdollisuudet saada tavaroita ja palveluita sekä käyttää esteettömästi rakennettua ympäristöä. Komitea kehottaa määrittelemään sekä Euroopan että kansainvälisellä tasolla tehokkaita täytäntöönpano- ja seurantamekanismeja.

5.1.3 kehottaa soveltamaan tehokkaasti matkustajien oikeuksista linja-autoliikenteessä Euroopan unionissa koskevaa asetusta⁽¹¹⁾. Komitea kehottaa jäsenvaltioita panemaan asetuksen täytäntöön sekä hyväksymään painokkaita toimenpiteitä nuorten vammaisten liikkumisvapauden varmistamiseksi.

⁽⁹⁾ EUVL C 376, 22.12.2011, s. 81–86.

⁽¹⁰⁾ EUVL C 376, 22.12.2011, s. 81–86.

⁽¹¹⁾ EUVL L 55, 28.2.2011, s. 1–12.

5.1.4 kehottaa laatimaan konkreettisen suunnitelman, jolla kaikkien EU:n toimielinten perusrakenteet, rekrytointimenettelyt, kokoukset, verkkosivut ja tiedotus saadaan esteettömiksi.

5.1.5 on tyytyväinen siihen, että Euroopan komissio sitoutui digitaalistrategiassa varmistamaan, että julkiset internetsivustot ja kansalaisille peruspalveluita tarjoavat sivustot ovat kaikkien käytävissä vuoteen 2015 mennessä.

5.1.6 panee tyytyväisenä merkille Euroopan unionin sähköisen viestinnän verkkojen ja palvelujen sääntelyjärjestelmän ja katsoo, että sähköisen viestinnän tuotteet ja palvelut ovat ratkaisevassa asemassa sen varmistamiseksi, että uudet liikkuvat sukupolvet voivat vastaisuudessa saada tietoa ja viestiä.

5.1.7 korostaa tietoyhteiskuntaan osallistumisen ja tieto- ja viestintäteknologioiden käyttömahdollisuuksien, muun muassa

sisältöjen saatavuuden, merkitystä yhtenä vammaisten perusoikeutena.

5.1.8 toteaa audiovisuaalisia mediapalveluja koskevan direktiivin ⁽¹²⁾ tuoman lisäarvon ja kehottaa varmistamaan direktiivin täytäntöönpanon erityisesti ryhtymällä toimenpiteisiin vammaisten aseman turvaamiseksi.

5.1.9 on tyytyväinen Euroopan komissio ehdotukseen eurooppalaista standardointia koskevaksi asetukseksi ⁽¹³⁾ sekä tiedonantoon strategisesta visiosta eurooppalaisille standardeille ⁽¹⁴⁾.

5.1.10 kehottaa luomaan osallistavan eurooppalaisen standardointijärjestelmän ja pitää standardointitoimeksiannon 473 hyväksymistä myönteisenä toimenpiteenä esteettömyyden edistämiseksi.

Bryssel 28. maaliskuuta 2012

*Euroopan talous- ja sosiaalikomitean
puheenjohtaja*
Staffan NILSSON

⁽¹²⁾ EUVL L 95, 15.4.2010, s. 1–24.

⁽¹³⁾ COM(2011) 315 final.

⁽¹⁴⁾ COM(2011) 311 final.